

leli magyarázatát. Aminthogy nem kevésbé nyilvánvaló az a megállapítás is, hogy ezeknek az egész világra kiterjedő kérdéseknek valódi góca itt Európában van. S ezért szükséges mindannyiunk számára jól ismerni Európa politikai, földrajzi és mindenekelőtt gazdasági alkatát. S mert ezeknek a követelményeknek megfelel, ezért Reithinger könyvét alapvetőnek tekinthetjük. — S Európa arca annyival érdekesebb lesz az olvasó számára, mert a szerző, jelenleg az *I. G. Farbenindustrie*, nagy német vegyigár gazdasági osztályának igazgatója — nem mulasztja el az egyes európai vidékek tárgyalása alkalmával futólag a német imperIALIZMUS szándékait is megemlíteni. Alkalmunk van ilyenformán néhány megdöbbentő, eleven és oktató bizonyítással alátámasztott képre bukkanni egy olyan forrongó Európáról, aminőt a legtájékozottabbak se tétéleztek volna fel. *Francis Delaisi* könyve, a *Deux Europees* után kétségtelenül Reithinger könyve dolgozza fel legteljesebben az európai válság kérdését az utóbbi évek hasonló munkái közül.

F. D. KLINGENDER: A MODERN MŰVÉSZET
(Kronosz könyvek, Budapest 1938)

Képek, szobrok a jólét tárgyai s a képekhez és szobrokhoz való értés, főleg átfogó és történelmi szélességben, még inkább a jólét tulajdona; képtárak, messzihíres gyűjtemények felkeresése, költséges tanulmányok az előfeltétele. Irodalmi kultúra még csak szerezhető négy sivar fal közt, akár a padlón is, kölcsönkönyvekből, képzőművészeti kulturához több kell: a társadalmi lét kedvezőbb feltételei. Ezért nagypolgári, „magas“ szintű, kultikus, „beavatottak“ páthoszával zengő és sznobisztikus a képzőművészeti kultúra, mely minden hangsúlyával, tételével, itéletével a finom és előkelő műgyűjtőt (vagy annak titkárát) idézi, ki gyűjteményével és fogalmaival valahol a szürke társadalmon kívül él. Érthető, ha ebből a pozícióból a művészet végső és egyedül igazolt célja a „tisztá“, a „jelentős“ forma. F. D. Klingender, a „magas“ kultúra minden részletének, törmelékének ismerete ellenére, nem ennek a képzőművészeti kulturának a képviselője. Ha amaz arisztokratikus, úgy az övét csak nevezzük bátran az ellenkezőjének. „A művészet a társadalmi tudat egyik formája“, — vallja s ezért szemlélete elsősorban: totális, nem a formára vagy a tartalomra, hanem a kettő dialektikus egységére irányul s így az érdeklő és képzőművészeti kulturája tárgyát az teszi, hogy milyen kapcsolat áll fenn a tartalom és forma egysége — vagyis a művészet — és a társadalmi lét tágabb valósága között s történetileg, a XIX. és XX. század egyetemes európai képzőművészeti kulturájára vonatkozólag ezt tisztázza páratlan érvénnyel.

F. D. Klingender helyes történelem- és életismerésen alapuló művészetszemléletének felfedezése a magyar művelődés számára *Nagyfalusi Jenő* érdeme, akinek a F. D. Klingender dolgozata elé irt pompás tanulmányát a könyv megjelenésével egyidőben mutatjuk be a lap vezető helyén.

FALUDY GYÖRGY: EURÓPAI KÖLTŐK ANTHOLÓGIÁJA
(Cserépfalvi, Budapest. 1938)

József Attila, — a felejthetetlenül gazdag verselő, — lehunyta szemét anélkül, hogy egy csomó rá várakozó dolgot megoldott volna. Őr maradt utána, amit nehéz betölteni. Ha az ember magábaszáll, töprenghet, hogy a halott személyes szeretetén kívül mi lehet az a veszteség, amit a versei elmaradásán sirat. Be kell vallanunk: ha kulturigényeinket feszítjük is valamennyire, a vers mégsem tartozik a primér szükségletek közé.